

הושענות והקפות – חומות של תקווה/ד"ר אילה פרידמן

1. מנהג ההקפות: שו"ע או"ח הלכות לולב סימן תרס, א: נוהגים להעלות ספר תורה על הבימה ולהקיפה פעם אֶחָד בְּכָל יוֹם; וּבְשִׁבְעֵי מְקִיפִים אוֹתָהּ שִׁבְעָה פְּעָמִים, זָכַר לְמִקְדָּשׁ...

2. מסכת סוכה מ"ה א: מִתְּנִי מִצּוֹת עֲרֵבָה כִּיצַד? מְקוֹם הִיָּה לְמִטָּה מִירוּשָׁלַיִם וְנִקְרָא "מוֹצָא", יוֹרְדִין לְשָׁם וּמְלַקְטִין מִשָּׁם מוֹרְבִיּוֹת שֶׁל עֲרֵבָה, וּבְאִין זֹזְקִפִין אוֹתָן בְּצֵדֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְרֹאשֵׁיהֶן כְּפּוֹפִין עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ. תִּקְעוּ וְהָרִיעוּ וְתִקְעוּ. בְּכָל יוֹם מְקִיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פְּעַם אַחַת וְאוֹמְרִים: "אֲנָא ה' הוֹשִׁיעָה נָא, אֲנָא ה' הַצְּלִיחָה נָא". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "אֲנִי וְהוֹ הוֹשִׁיעָה נָא". וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מְקִיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שִׁבְעַת פְּעָמִים...

3. רמב"ם: אני משמות הש"י וכן הוא, כך כתבו מפרשי התלמוד ואני אומר שהוא קורא ורומז למה שאומר "ראו עתה כי אני אני הוא" שזה הפסוק בא בשמירת ישראל וישועתם וכאילו אמר אתה, שאמרת: "ראו עתה כי אני אני הוא" הושיעה נא כמו שהבטחתנו ...

דברים לב, לט ראו עתה, כי אני אני הוא, ואין אלהים, עמדי: אני אמית ואתי, מחצתי ואני ארפא, ואין מידי, מציל.

4. תוספות: אני והו. בגימטריא אנה ה' ועוד משבעים ושתיים שמות הן הנקובין בשלשה מקראות הסמוכין בפרשת ויהי בשלח ... כך פי' הקונטרס ועדיין צריך טעם לזה למה נשתנו שני שמות הללו דאמרינן להו טפי מאחריני משום דדרשינן באיכה רבתי קרא דכתיב ביחזקאל ואני בתוך הגולה וקרא דכתיב בירמיה והוא אסור בזיקים כביכול הוא בעצמו והיינו הושענא שיושיע לעצמו:

5. מהרש"א: ר"י אומר אני והו הושיעה כו' כפרש"י אנ"י וה"ו גימטריא אנה ה' ועוד מע"ב שמות הן כו' ע"ש מיהו יש לעיין בזה [ל"ל] לשנות משום כוונה זו לשון המקרא דכתיב אנה ה' הושיעה וגו' ... ונראה לכונן דר' יהודה נמי לא אמר לשנות המקרא אני והו במקום אנה ה' אלא בחג בהקפת המזבח שכוונת הקפה שישמרנו האל מסביב מצרותינו כמ"ש ומכל צרותיו הושיעו חונה מלאך ה' סביב ליריאי וגו' והוא בעצמו ענין הקפת יריחו ששה ימים בכל יום פעם אחת וביום השביעי ז' פעמים למפלת אויבים וענין ההקפה דהכא במזבח עש"ה ואסובבה את מזבחך ה' כי התם ביריחו פעם אחת בכל יום מו' ימי החג ז' פעמים ביום השביעי ולכך מזכירין אלו שני שמות אני והו ע"ד עמו אנכי בצרה כביכול שיושיע לעצמו וכמ"ש התוס' ולזאת הכוונה היה ההיקף בערבה עש"ה סביב רשעים יתהלכון שבה נמשלו הרשעים אויבינו שבהיקף זה יכלו הרשעים כמו שהערבה זו כלה ע"י חבוט בסוף ודו"ק:

6. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סוכה פרק ד: מקיפין את המזבח שבע פעמים. א"ר אחא זכר ליריחו:

7. רד"ק, יהושע ו, ג : כה תעשה ששת ימים. אין לשאול טעם לסבות הבורא למה היתה ההקפה הזאת וטעם שבעה כהנים ושבעה שופרות ושבע הקפות ושבעה ימים וטעם ההקפה בתרועה להבהיל העם אשר בתוך העיר ותפול החומה תחתיה למען ידעו כל עמי הארץ כי ה' נלחם לישראל לא בחרב ובחנית ומספר השבעה ידוע סודו אצל מביני מדע וכן שבעה מזבחות ז' פרים ז' אלים והשביעי הוא הנבחר בימים ובחדשים ובשנים:

8. במדבר רבה טו, טו אמר רבי שמואל בר נחמני יריחו נגרא של ארץ ישראל, אם נכבשה יריחו מיד כל הארץ נכבשת, לפיכך נתכנסו לתוכה שבע אמות.

9. אברבנאל על יהושע ו', ה' ... ויראה שהכהנים היו בששת הימים תוקעים כדמות התרועה או השברים אשר לנו היום... והנה בחר האל יתברך בזה לפי שהיתה יריחו העיר הראשונה אשר באו עליה אחר עלותם מהירדן, ורצה שכמו שהמלכים ועמי הארץ כלם שמעו הנס שנעשה להם במי הירדן, ככה ישמעו הנס שיעשה להם בארץ באותה עיר הראשונה, **באופן שידעו ויכירו שה' נלחם לישראל, לא בחרב וחנית כי אם ממכון שבתו, ושיבינו שבאמצעות התורה וארון הברית אשר ביניהם יכבשו העמים כלם, ואז תפול עליהם אימתה ופחד עד יעבור עם ה'.** ולפי שכמו שהפועל הנסיי שעשה האל יתברך בבריאת העולם נעשה בששת הימים וביום השביעי שבת וינפש, ככה (כדי להראות העמים והשרים שכבישת יריחו הוא פעל אלהי רצוני ע"ד פלא ונס ממין הבריאה הראשונה) צוה שיעשו ההקפות שבעה בשבעת ימים ובשבעה כהנים ושבעה שופרות, לרמוז על שזה הפועל ממין אותו הפועל האלהי הראשון. ... ולפי קבלת חז"ל (במ"ר פר' כ"ג רפ"ד) ישראל התחילו בהקפות ביום ראשון לשבוע ולוקחה העיר ביום השבת, ולכן אמר ביום השביעי שהוא שביעי לשבוע ושביעי להקפות...

10. שם משמאל (האדמו"ר ר' שמואל בורנשטיין מסוכטשוב) להושענא רבה: איתא בספרים שהקפות שבסוכות והו"ר הן דוגמת הקפת חומת יריחו, ונראה לפרש דהנה יריחו נקראת ע"ש הריח כדאיתא ברש"י, וריח הוא פנימית הדבר, וע"כ הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו כבש"ס ברכות (מ"ג:), כי הנשמה באשר היא פנימית אינה נהנית אלא מדבר פנימי, וע"כ הניחו דשנה של יריחו למי שיבנה בהמ"ק בחלקו, כי היא דוגמת מקום בהמ"ק נקודה הפנימית, וחומת יריחו היא קליפה קשה שאינה מנחת לבוא להפנימית, וע"כ נתקבצו באו ביריחו להלחם נגד ישראל כל שבע אומות כמבואר ביהושע (כ"ד י"א), כי להפנימית סובבים מכל צד, והקוצים הם סביב סביב להשושנה, וע"כ הקיפו את החומה כדי להפילה שבעה ימים, ובשביעי שבע פעמים לעומת קליפה הקשה שבחומה כפול שבעה מכל שבעה האומות:

ודוגמא לזה הוא שמיני עצרת שהוא נקודה הפנימית מכל הימים שעברו ר"ה יו"כ וסוכות, והוא קבלת עול מלכות שמים באמת ובלב תמים, וביחוד הכוונה להש"י בלי שום עירוב כוונה וזה תכלית הכל, וכ"ק זקיני זצללה"ה מקאצק הגיד כי יותר נח להגוף לקבל על עצמו כל מיני סיגופים שבעולם מלקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואין סיגוף גדול להגוף יותר מלהיות תחת עול מלכות שמים להתנהג בכל עניניו רק עפ"י התורה, עכת"ד, ובאשר שזה תכלית הכל עומדים כנגד זה כל כחות חיצוניים לבלבלו לערבו להממו ולהבהילו, והם סובבים את זו הנקודה מכל צד בכל טצדקי למנוע את האדם מלזכות לנקודה זו, וזהו דוגמת חומת יריחו, ובהקפות של סוכות ובהו"ר שבע פעמים מפילין את החומה, ובא הזמן היותר נכון לקבל עליו מלכות שמים שלימה כנ"ל, ובשמ"ע עושין הקפות עם ס"ת היינו בזה עושין חומה קדושה לבל יקרבו עוד כחות החיצונים...

11. פרי צדיק דברים (רבי צדוק הכהן מלובלין) להושענא רבה: ועיקר הכנעת יריחו היה על ידי הקפות שהיו בשנים עשר שבטים בעיגול וממילא נתחברו יהודה שהוא ראש של השבטים עם דן שהיה מאסף לכל המחנות וזהו כוח בחינת עיגולים שאין לו ראש וסוף על בחינת הישר ונעשה מזה אור מקיף המכניע החיצוניים והקליפות וכמו כן פועלים במצוות סוכה ובהקפות הלולב להכניע החיצוניים להקדושה ע"י אור המקיף

12. צפורן שמיר (החיד"א) סימן י"ב... וקודם ההקפות יאמר לשם יחוד קב"ה וכו' הנה אנחנו באים לקיים מנהג ישראל קדושים להקיף ז' הקפות לתיבה שבה הספר תורה ולהרבות בשמחת התורה לתקן את שרשה במקום עליון ויה"ר מלפניך ה'... שבכוח הקפות אלו תיפול

חומת ברזל המפסקת בינינו לבינך ונהיה מוקפים מתורה ומצוות מבית ומחוץ ונדבק בך
ובתורתך תמיד אנו וזרעינו וזרע זרעינו ויהי נועם וכו'